

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Πράσινη επιχειρηματικότητα και Αυτοδιοίκηση

«Ανάπτυξη για την ανάπτυξη είναι η ιδεολογία του καρκινικού κυττάρου»

Edward Abbey

«Η τοπικότητα πρέπει να σταθεί ενάντια στις αναπτυξιακές ατυπίες»
Πράσινη Οικονομία, Κοινωνία και Πολιτική

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην Π.Ε. είναι πολύ σημαντικός, γιατί αυτή μεριμνά για την εφαρμογή των νόμων των σχετικών με το περιβάλλον, διαθέτει τους πόρους για να δημιουργηθεί η υποδομή στην οποία θα στηριχτεί η τοπική οικοανάπτυξη και έχει ηγετικό ρόλο στον τοπικό προγραμματισμό των οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων.

Όμως έχει αδυναμία να αξιοποιήσει τις επιχειρησιακές ευκαιρίες, πράγμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Στις δράσεις της πρέπει να τηρεί τους κανόνες του μάνατζμεντ και της ποιότητας, καθώς επίσης να επιδιώκει οικονομίες κλίμακας μέσω συνεργασιών, για να πετύχει τους στόχους.

Προτάσεις: 1)τοπικό πράσινο ταμείο, 2)πολιτική χορηγιών και 3)υιοθέτηση προστατευόμενων περιοχών.

Ο γενικότερος περιβαλλοντικός ρόλος της αυτοδιοίκησης

Ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές (αλλά όχι μόνον) η **τοπική αυτοδιοίκηση έχει αυξημένη δυναμική και ευθύνη** για ζητήματα περιβάλλοντος. Παίζει ιδιαίτερο ρόλο, καθώς μέσα από τη διακυβέρνηση των υπηρεσιών για την τοπική κοινωνία συνδέεται απευθείας

με την **παροχή υπηρεσιών** που απαιτούνται για την **ποιότητα της ζωής** και το δικαίωμα στην ευζωία των κατοίκων. Ταυτόχρονα η αυτοδιοίκηση έχει τη μέριμνα και την ευθύνη για την **εφαρμογή των ρυθμίσεων** που προστατεύουν το περιβάλλον και **συμμετέχει στους αειφορικούς φορείς διαχείρισης**, στους φορείς προστασίας του περιβάλλοντος. Παράλληλα η αυτοδιοίκηση διαθέτει μια δυναμική αμοιβαιότητα με τα σχήματα της κοινωνικής οικονομίας και μια δυναμική κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσα από **θεσμοθετημένους πόρους** και μέσα από τη δυνατότητα να διοικεί σαν αναπτυξιακός ρυθμιστής ανταποδοτικών πόρων και τελών.

Η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης είναι καθοριστική σε αναπτυξιακά ζητήματα και ζητήματα έγκρισης περιβαλλοντικών μελετών, που συνδέονται άμεσα με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες

Παράλληλα ο ρόλος της σε σχέση με την κοινωνία τη συνδέει με τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές. Με άλλα λόγια η τοπική αυτοδιοίκηση είναι καθοριστικός και καταλυτικός παράγοντας για την πράσινη επιχειρηματικότητα. Πλήθος ευρωπαϊκών προγραμμάτων, διακρατικών αλλά και μέσα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, έχει σαν δικαιούχο επιχειρησιακά την αυτοδιοίκηση. Ο ηγετικός ρόλος της αυτοδιοίκησης στον **τοπικό προγραμματισμό**, στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση των υποδομών και του επενδυτικού κλίματος, είναι ένας παράγοντας που καθορίζει τις εξωτερικές επιδράσεις της περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας.

Η αυτοδιοίκηση συνδέεται με την συνοχή του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και με τη διαχείριση αυτής της συνοχής, η οποία είναι καθοριστική για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την τοπική «ατζέντα 21». Η αυτοδιοίκηση **διαμεσολαβεί ανάμεσα στην αγορά και τα ελεύθερα**

και δημόσια αγαθά. Η διακριτική δυναμική της αυτοδιοίκησης μπορεί να επηρεάσει τόσο το μέγεθος όσο και την **κατεύθυνση των δημόσιων δαπανών.** Η δυνατότητα της αυτοδιοίκησης να θέτει πλαίσια και να διαμεσολαβεί μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης είναι μοναδική.

Οι δικτυώσεις των αυτοδιοικήσεων και οι προοπτικές τους για την πράσινη πιστοποίηση των λειτουργιών τους αποτελούν παράγοντες που μπορούν να επαυξήσουν τη δυναμική των αυτοδιοικήσεων σε σχέση με την περιβαλλοντική διαχείριση και διακυβέρνηση.

Προβλήματα της αυτοδιοίκησης

Ωστόσο, η αυτοδιοίκηση έχει σοβαρά ενδογενή όπας και εξωτερικής προέλευσης **προβλήματα.** Τα προβλήματα αυτά την εμποδίζουν να αναπτύξει τον ρόλο της στις **πολυμερείς συνεργασίες** όσο θα έπρεπε, ώστε αυτές οι συνεργασίες να ολοκληρώσουν τον αειφορικό αναπτυξιακό τους ρόλο.

Η αναπτυξιακή και περιβαλλοντική νοοτροπία, η ετοιμότητα της αυτοδιοίκησης για αειφορικό σχεδιασμό, η έλλειψη πόρων και επαρκούς τεχνικής στήριξης και η έλλειψη στελεχών είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν την αδυναμία της αυτοδιοίκησης να ολοκληρώσει τον επιχειρηματικό της ρόλο σχεδόν σ' όλες τις περιπτώσεις, όπου η αυτοδιοίκηση είναι δικαιούχος προγραμμάτων. Εδώ το ζήτημα δεν είναι να παρατεθούν οι δυνατότητες, αλλά να **αντιμετωπιστεί το διαρθρωτικό και ενδογενές πρόβλημα της αξιοποίησης των επιχειρησιακών ευκαιριών της αυτοδιοίκησης.** Αυτό είναι ένα ζήτημα συνυφασμένο με την αδυναμία αποκέντρωσης ανθρώπινων πόρων και διαρκούς αξιοποίησης στελεχών.

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην οικοανάπτυξη

Ο σημαντικός οικοαναπτυξιακός ρόλος της αυτοδιοίκησης έγκειται ακόμα στη διάχυσή της πληροφορίας, της γνώσης, καθώς επίσης και στον διασυνδυαστικό ρόλο της για την ανάδυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και την αξιοποίηση των ευκαιριών, των πόρων και των κινητρων. Η διαρκής σχέση που έχει η αυτοδιοίκηση με την κεντρική διοίκηση, μέσα από κοινές και επάλληλες αρμοδιότητες, ενισχύει τον επιχειρησιακό της ρόλο για την τοπική ανάπτυξη και συνεπώς για την πράσινη ανάπτυξη.

Σχετικά με όσα είπαμε μέχρι τώρα πρέπει να γίνει σαφές ότι η αυτοδιοίκηση μπορεί να λειτουργεί:

1)Σαν μοχλός οικοαναπτυξιακής προσπάθειας.

2)Σαν μοχλός ενδοπεριφερειακής αναδιάρθρωσης της ανάπτυξης ποιοτικά.

3)Επίσης σαν ένας πολλαπλασιαστικός παράγοντας για τις διαπεριφερειακές και διεθνείς δικτυώσεις, οι οποίες θα αναδείξουν τις τοπικές ποιότητες της παραγωγής και την τουριστική δυναμική της περιοχής με έναν τρόπο καθοριστικό.

Για όλα αυτά απαιτείται η λειτουργική ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού της, ώστε να μετατοπιστεί το επίκεντρο από τη γεωγραφική διαχείριση στην οικοαναπτυξιακή κατεύθυνση. Οπωσδήποτε προϋποτίθεται ότι πρέπει να γίνει παράλληλα και υπέρβαση μιας πελατειακής τοπικιστικής διαπλοκής που παγιδεύει τους οικοαναπτυξιακούς ορίζοντες.

Ο οικοαναπτυξιακός χαρακτήρας της αυτοδιοίκησης πρέπει να συνοδεύεται από τους κανόνες του μάνατζμεντ και της ποιότητας. Παράλληλα είναι απολύτως αναγκαίο να αναπτυχθεί μια διαδημοτική δυναμική οικοανάπτυξης

και αξιοποίησης ευκαιριών, η οποία θα μεταφέρει το επίκεντρο από την ενδοπεριφερειακή ανταγωνιστικότητα στην δυναμική της **συνεργασίας και των οικονομιών κλίμακας**. Έτσι θα αλλάξει το επίπεδο σχεδιασμού και στρατηγικής και η στρατηγική θα απελευθερωθεί από τις διαχειριστικές καθηλώσεις. Αυτή η αλλαγή επιπέδου σίγουρα θα συμπορευτεί με μεγαλύτερη αυτονομία των δημοτικών επιχειρήσεων από τις διαχειριστικές καθηλώσεις των ΟΤΑ, προς μια πιο επιθετική αξιοποίηση κινήτρων, ευκαιριών, πόρων και περιουσιακών στοιχείων.

Οι πράσινοι λογαριασμοί της αυτοδιοίκησης διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από τις πολιτικές των αυτοδιοικήσεων και οι πολιτικές αυτές συνδέονται με τις νοοτροπίες και τους πολιτικούς λογαριασμούς των τοπικών κοινωνιών.

Στις προστατευόμενες περιοχές πρέπει να γίνει από την αρχή φανερό ότι η βιωσιμότητα και της αυτοδιοίκησης και της τοπικής ανάπτυξης συνδέεται με την **μεγέθυνση και την αποδοτικότητα των πράσινων λογαριασμών** προς κάθε κατεύθυνση. Υπάρχει ανάγκη να αναλάβει η αυτοδιοίκηση την πολιτική δέσμευση για διαρκή περιβαλλοντικό προσανατολισμό στον κοινωνικό και οικονομικό προγραμματισμό σε τοπικό επίπεδο. Εξάλλου μια τέτοια εναρμόνιση είναι αναγκαία και μέσα στα πλαίσια των νέων χρηματοδοτικών πολιτικών, των πολιτικών αξιοποίησης πόρων και κινήτρων.

Όμως ο **περιβαλλοντικός προγραμματισμός** είναι διαρκής **για τα δίκτυα κοινής ωφέλειας και για τις υποδομές ποιότητας ζωής** που αποτελούν ευθύνη της αυτοδιοίκησης σε τοπικό επίπεδο όπως οι **ζώνες πρασίνου**, η διαχείριση των θεμάτων ύδρευσης και αποχέτευσης, τα δίκτυα ενέργειας, οι υποδομές για τον τουρισμό κ.ο.κ. Η αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να επενδύσει και να

πραγματοποιήσει έργα υποδομής, να κάνει επενδύσεις στον τομέα της προβολής και γενικότερα επενδύσεις που να αποτελούν ισχυρές μοχλεύσεις για την τοπική ανάπτυξη.

Για όλα αυτά απαιτείται μια εξυγίανση των τακτικών προϋπολογισμών, η δημιουργία αποθεματικών και η αξιοποίηση των υφιστάμενων κινήτρων.

Σημαντικές είναι οι δυνατότητες της αυτοδιοίκησης για την **ανάδυση της τοπικής κοινωνικής οικονομίας** και παράλληλα για την τοπική απασχόληση, καθώς είναι εργαλείο προς τις τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης που επιτρέπουν στην αυτοδιοίκηση να λειτουργήσει επιχειρησιακά στην απασχόληση, να την διασυνδέσει με κατοίκους και **με θεματικά πεδία όπως αυτό του περιβάλλοντος**.

Μια άλλη κατηγορία έμμεσης άντλησης πόρων για τους δήμους συνδέεται με προβλεπόμενες χρηματικές **εισροές από παραγωγικές δράσεις τρίτων** μέσα από το υφιστάμενο νομικό και θεσμικό πλαίσιο, όπως χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των αιολικών πάρκων και των μικρών υδροηλεκτρικών. Είναι ευθύνη των ΟΤΑ να καινοτομήσουν στις προστατευόμενες περιοχές, όπως στην περίπτωση των τοπικών αγορών, των λαϊκών, ώστε να ενισχύσουν τις εμπορικές συναλλαγές για τοπικά προϊόντα, για πιστοποιημένα προϊόντα μέσα από το σχεδιασμό της πολιτικής των λαϊκών. Μπορούν ακόμα μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών ή των Κέντρων Υποδοχής Επενδυτών να προωθήσουν την γνώση και τη διασύνδεση για την τοπική πράσινη ανάπτυξη σε συνεργασία με επιμελητήρια, εκπαιδευτικά ιδρύματα και παραγωγικούς φορείς.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει πολύ μεγάλη δύναμη για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και για

την εγκατάσταση αντεννών ή παρατηρητηρίων για τις νέες μορφές επιχειρηματικότητας και τις νέες δυναμικές ανάπτυξης. **Συχνά η αυτοδιοίκηση είναι καινοτόμος** και ανοίγει πρώτη τον ορίζοντα μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, **καθώς μπορεί να σηκώσει το κόστος της έναρξης**, που είναι επαχθές για τον ιδιωτικό τομέα, όχι μόνο στην κατεύθυνση της παραγωγικής επένδυσης αλλά και στην κατεύθυνση της καταναλωτικής δαπάνης. Ο δήμος για παράδειγμα του Ρέντη, στη δεύτερη κατηγορία που προαναφέραμε, επιχειρεί να δημιουργήσει ταρατσόκηπους και να διαμορφώσει μια άλλη αισθητική και λειτουργικότητα στο χώρο. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι μια από τις βασικές ευθύνες των δήμων είναι να υιοθετήσουν πράσινες δράσεις και να τις αναπτύξουν υποδειγματικά, ώστε αυτές να μπορέσουν μετά να διαχυθούν ευρύτερα στην ιδιωτική οικονομία και στην παραγωγή και έτσι να προτυποποιήσουν περιβαλλοντικά την παραγωγή και την κατανάλωση. Σημαντική είναι η συνεισφορά στην προστασία του περιβάλλοντος που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τη συνεργασία των ΟΤΑ με την πολιτική προστασία σε νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο.

Οι δήμοι μπορούν να επηρεάσουν με την πολιτική τους για την **ανακύκλωση**, για την **εξοικονόμηση** πόρων, ενέργειας, νερού, όπως και με τις υποδομές που θα προσφέρουν καταλυτικά στην εφαρμογή εθνικών και περιφερειακών και τοπικών προγραμμάτων για κάθε φυσικό πόρο και για κάθε ειδική πολιτική. Οι δήμοι μπορούν να εστιάσουν δράσεις για το **πράσινο νοικοκυριό** και την **πράσινη γειτονιά** και να είναι κύτταρα ταυτότητας και πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία. Η **συνεργασία δημοτικών επιχειρήσεων με συνεταιριστικές οργανώσεις** ή συμπράξεις είναι συχνά

πολύ αποδοτική και οδηγεί την κοινωνική οικονομία σε αποτελέσματα και κέρδη.

Προτάσεις

Προτείνουμε εδώ:

1) Σε κάθε δήμο να δημιουργηθεί ένα **τοπικό πράσινο ταμείο** και αυτό μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τους μηχανισμούς τήρησης ελέγχων και είσπραξης προστίμων σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Το πράσινο ταμείο μπορεί να συνδυαστεί ταυτόχρονα με πιλοτικές δράσεις και με μια δυναμική προσαρμογής στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί τελικά το περιβαλλοντικό κόστος της περιοχής, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των καταναλωτικών διαδικασιών.

2) Ιδιαίτερα σημαντική θα ήταν μια **πολιτική χορηγιών** από πλευράς των δήμων, μια πολιτική στήριξης για την βιοποικιλότητα της περιοχής στο εσωτερικό των περιοχών natura.

3) Οι αυτοδιοικήσεις μπορούν να **υιοθετήσουν προστατευόμενες περιοχές**, να πάρουν **πρωτοβουλίες ανάδειξης και προβολής** και έτσι να φέρουν πιο κοντά την τοπική κοινωνία στην προστασία της φύσης, με το δικό τους κύρος.

Κατηγορίες των προγραμμάτων για την αυτοδιοίκηση

Καταρχήν υπάρχουν εθνικά προγράμματα που υφίστανται σε διαφορετικά υπουργεία, όπως για παράδειγμα τα προγράμματα του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών μέσα

από το ΕΤΕΡΠΣ. Υπάρχουν τα περιφερειακά προγράμματα συναφή με τους ΟΤΑ και το περιβάλλον, υπάρχουν ακόμα τα τομεακά – επιχειρησιακά, τα προγράμματα ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής και ακόμα υπάρχουν προγράμματα που συνδέονται με διακρατικές συνεργασίες, συνήθως πιλοτικού χαρακτήρα. Σημειώνουμε πως σε ό,τι είπαμε πιο πάνω δεν διαφοροποιείται σημαντικά τίποτα για κανέναν φορέα αυτοδιοίκησης, από τις Κοινότητες και τους Δήμους ως τις Νομαρχίες.

Όροι για την αποτελεσματικότερη δράση της αυτοδιοίκησης για το περιβάλλον

- 1) Ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές δικτυώσεις.
- 2) Νομοθετικός εκσυγχρονισμός.
- 3) Αύξηση της περιβαλλοντικής ενεργητικής και παθητικής συνιστώσας του εθνικού προϋπολογισμού.
- 4) Αποκέντρωση πόρων και θεσμών για το περιβάλλον, ώστε η ποιότητα του περιβάλλοντος να αναδειχθεί σε συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα για τις τοπικές κοινωνίες.
- 5) Πολυμερή σεμινάρια αιρετών και στελεχών.
- 6) Περιβαλλοντικό αριστείο αυτοδιοίκησης.
- 7) Ανάπτυξη αυτοδιοικητικής ευθύνης για το περιβάλλον και την τοπική συναίνεση.
- 8) Διεύρυνση των ανταποδοτικών (υποχρεωτικών, δυνητικών ή εθελοντικών) τελών καθαριότητας (περιβαλλοντικής ερμηνεία της καθαριότητας) – η ποιότητα του περιβάλλοντος ως πεδίου ανταποδοτικότητας.
- 9) Ενεργοποίηση άρθρου 13 ΕΠΤΑ.
- 10) Περιβαλλοντική παραμετροποίηση ΣΑΤΑ.

- 11) Υιοθέτηση της Διακήρυξης του Άλμποργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και το βιώσιμο τουρισμό.
- 12) Αναπλάσεις οικισμών και περιοχών πόλεων.
- 13) Πολιτικές και πόροι πρασίνου.
- 14) Διαχείριση περιαστικών δασών.
- 15) Συνδιαχείριση περιοχών natura.
- 16) Δράσεις στο πλαίσιο Urban, Terra, Habitat κτλ.